

Helt och hägtid vid glasbrukerna.

Berättat av glasblåsaremästare
Gustaf Bergkvist, född i Blädinge
den 11 juli 1875. Fadern sågmästare.
Kam till Kosta 1879 och bodde på
Rislåske (1 km. fr. Kosta). Båjades
vid 8 års ålder i tyllan och kom
sedan 1886 efter slutad skola
att arbeta där. Kam 1916 sam-
tidigt med kamnären Göte
Lilje Örfors och har sedan varit
bosatt där.

Vi slutade arbetet på
tisdagarna i Kosta vid samma
tid som andra dagar. Jag båjades
arbete vid Kosta glasbruk för

67 är sedan. Om glaset i en degel
i verkstaden arbetades ut någon
timma före den vanliga tiden, så
fick vi frit efter det. Det gäldade
alla dagar och inte bara lördags-
dagar, men det var sållan det
hände, att glaset lag slut.

Det var också vanligt, att det
var slädat i mitt hem om lördagar
och söndagar. Om sammanfall
mar på lördagsm. in blommar
och löse. Skallarna riktades rena
på lördagsm. Det var kunnärdade
mattor, som min mor hade vävt.
Hon vävde också alla hyger till
kläder åt oss. Det var en helt
annan stil då än nu.

Ungdomen till släpka steln gick

Lite landsvägsskålen och dansade
på lördagskvällen. Det var all-
tid någon, som spelade dragspel.
Sedan kom dansbanorna, jag var
en liten pojke, när de byggde den
första i Koska. Midsummarafesten
firades i Koska på två ställen.
För den som var lite finare var
samlingen vid Koska glasbruk, och
där var musikstämman. En annan
samlung var vid Kulla gästgivare-
gård (Kulla 1 km fr. Koska).

I Koska samlades glasblåsarna,
disponenten och kontoristerna.
Glasblåsarna och glassiparemästar-
na firade midsummar i lag med
disponenten. De andra, surr-
dagverkar vid glasbruket och

lantbruket samlades i Kulla. Lant-
arlarna och slagverkarna visb
glas bruket ansågs vara en lägre
klass än glasblåsarna.

Glasblåsarna var väldigt stora ar-
sig för en 65-70 år sedan. Rang-
skillenaden lags bort, när fackfö-
rningen fick fart på i Kulla.
Det var 1893, som vi hade den
första fackföreningen. Jag var
17 år då, men då lag det några
år innan vi fick riktig fart på
den.

De äldre såg det merka om lördags-
kvällarna. De gagnade sprit mycket
en del. Religiösa var inte många.
De gifta gick tillsammans om
lördagskvällarna. På nyåret

och på vintern hade de äldre släd-
parti. Glasblåsarna berömdes om
10-12 stycken av bruket och av
tänder, och så hade vi musik-
kåren med oss. Det var räkilda
platser, som vi hade utrett. Ett
år körde vi till Lunds gäst-
givaregård och hade tal, då
ät vi fäst där, och sedan var
det dans. Annars kunde vi bara
gåra en åker och sedan till-
baka till Karls och ha dans
där. Det var i gamla skol-
salen. Om lördagskvällarna
spelade de äldre mycket pippe.
Då gick Karlarna till samman.
Annars vi fick fastfästeringen
så låg ungdomen länge lands

vägskanterna om samman på
tisdagskvällarna och söndagarna
och spelade kort om pengar. När
fackföreningen kom, avslade vi
kortet. Det är fackföreningen
och idrottsföreningen, som an-
skapat ungdomen.

2) Söndagen var arbetsfri utän
för dem som var tvungna att
hålla eld i ugnarna samt smälta
glaset till måndagen. Det kunde
vara en 10 st., som avslade på
söndagarna. Tidligt söndags-
arbete påverkade äret om, på
länge i ugnarna gick (när de re-
parerades tillägnades ju inget sön-
dagsarbete). Det var tvunget att

vid middagarna och jul, som regnar-
na reparerades. Skulorna, som
arkulerades om sändagarna, fick då
vara i glasburken hela lördags-
natten, söndagen och sändags-
natten. Det var skift som varade
12 timmar. Färdant sändags-
arbete har jämföras med redan
glasburken täjades. Det går inte
att släcka regnarna.

3) Om sändagarna sked man
upp omka tidigt. Då var man
beläten, om man fick ligga lite
längre än vanligt. Om vardagar
na sked vi i slutet av 1880- och
början av 1890- talet upp vid kl.
4 på morgonen och täjades i byttan

kl 5 och häll på till kl 5. Vi
häll på i 12 timmar men hade
2 timmars rast, men då fick vi
som småpojkar på rasterna extra
arbete med att laga frans ved till
kylugnarna, kända ur kylgattar-
na. Om mognarna var det att
slåsa verkstaden, så den var
sen och fin till mårdarna kam.
Färdt fick vi ju på och väska
mårdaren, samt slåsa i ordning
alla verktygen, kända vatten i
vattenspannarna. När jag bäddade
var 12 verkstaden visade Raska. 7
våre verkstade var en 3-4 gran-
nar. 7 våre verkstade var 6
man med mårdaren. Det var
sjuhundra grader på den.

1) Mårlaren. 2) Sennakaren.
3) Uppblåsaren. 4) Snufångaren.
5) Inbäraren. 6) Värmaren.
Dessa stå här i rang och
ordning.

4/ Om söndagarna åt vi frukost och middag senare. Och då dukades det lite finare, för då var vi ju hemma. Om vardagarna fick vi sitta i fabriken och äta och hade då mat med oss. Det gäldade oss sam badde 1 km ifrån. Frukost åt vi om söndagarna vid 9 tiden och middag dukade vi äls så står vid 3 tiden. Maten om söndagarna var lagad. På

folket hen fick vi sitta med kom
mat. På söndagarna åt vi i
stora rummet med hemvärd
stake på bordet. I vänt hem var
stort rum och kök. Nere på
och ett stort rum uppe på. Alla
5 pojkar låg uppe på.

5. Det fanns många fattiga
glarbrukspojkar, som inte hade
några söndagskläder. I vänt
hem värdet man, så vi hade.
Det var vanligt i glarblåsar-
hemmen, och hustrurna värdet
de äldre var i regel någorlunda
klädda. Någ hade de en helldags-
karkym, som de lag på sig
om helldagarna. Det var van-

ligt och såväl ungdomar som
äldre knätlade och klädde om
sig på lördagskvällen. Den se-
den lever kvar ännu, men nu
har vi äldre på oss även efter-
middagskläder alla vardagar,
så vi slipper ha sotiga kläder,
när vi kommer från byttan.

6/ En stor del glasbruksarbetare
gick rått mysket i kyrkan vid
Kasla på 1880-90 talet och fram-
åt. Om det ansågs, att man
borde gå i kyrkan, kan jag
inte säga. Det hade man
aldrig om. De som gick, så
gick de. Det var ingen som
hände dem som gick, och

de som gick kände inte den
som inte gick. Ingen sa' något
om den som sållan eller aldrig
gick i kyrkan. Vi hade ju
en gammal präst, som var
rätt sträv och skollade på den,
som inte gick. Hur ofta man
gick till nattvarden, kan jag
inte uttala mig om. Det var
inte så, att glasbruksarbetare
på 1880-90 talet och fram på
1900 talet över lag gick till
nattvarden. En del gick och
en del gick inte. Nattvarden
tycker jag inte om, för det är
ingen som kan bylla upp det
som sägs där, men annars
till kyrkan går jag. De hade

ansid järn särskild klädsel, när
de gick till närmarden, och
en del av kyrkofolket har det
ännu, när de går till närmar-
den.

7. Från Kosta glasbruk gick
vi ansid till kyrkan. Ruständet
är ju inte så stort. Man gick
inte sitta, var man ville. Bän-
karna var indelade. Glasbrucks-
arbetarna vid Kosta glasbruk
hadde de & främsta bänkarna
och de & moderns i kyrkan,
har jag det gäller Ekeberga
kyrka. Någon gång, särskilt
vid högtider, kunde det vara
trångt i kyrkan.

8/ Långslanen och även de äldre samlades på söndagseven. En del hade sina bely med jakt och fiske. Ribbarna samlades på söndagseven, när vi hade möten, men vi fick inte ha något jakt- jämningsmöte i Kaska utan fick byra en dålig lakal ut i saken. Den ungefär en halv mil därifrån. Det var i Hults och Bergströms byar. Det var i början av 1890. talet.

9/ I hemmet hade mina föräldrar lidningar, som var tästa. Det var växjöbakt. En lida i huset av 80 talet hade var växjöbakt. Min mor tästa

predikan in postikan varje sön-
dagsfm, när han inte gick i
kyrkan. Jag tror, han läste pre-
dikan på en. även om han
varit i kyrkan. Det var Bröds
postika. Annars var det ingen
särskild huseandakt annat än
vi gick läsa vår mattean, när
vi var små. Jag tror, det var
sed i de första glasbrukstiden,
att de läste in postikan. Det
var husmodern, han läste
högst. Det gjorde enar. I alla
glasbrukstiden fanns bibel
och postika. Min mor läste
om sändagarna även in
bibeln. Om vardagarna var
det ingen tid. Huseandakt

färskam ej om vardagarna. När jag var barn, så gick far, som var sågmästare, tidigt till sitt arbete. Vi hade rätt mycket med böcker hemma, för mina bröder var mycket intresserade av böcker. Och så var också far. Han hade böcker av J. G. Nilsen som Eilands saga.

10/ Någon färskam (se ovan).

11/ De ogifta var lite mer vidlyftiga av sig än de gifta. De gifta höll sig hemma.

12/ Vid Kosta glasbruk fanns inga missionshus, och det dansa

ansågs inte för synd. bland jakket.
Att spela kort och använda
spirit ansågs inte direkt för att
vara syndigt. Var det några
fulla, så ansågs det vanbetrande.

Ingen gjorde något spektakulärt
nyheterhetsvärken, när den kom
här Kosta 1885. Prästen anmärkte
inte på den, han sag. De fri-
kyrkliga hade ingen yardman i
Kosta. De kom från Norge i
bådan av 1890-talet. Det var
några glassiparefamiljer från
Norge, som kom till Kosta och
gick antämling där. De hade
sedan en predikant, som kom
dit. Han gick omkring och
frågade, om de ville bli präster.

Han kom också till min ena och
frågade, om han ville bli fränt.
"Kan ni det?" svarade han.

"Ja, det kan jag", sa' predikanten.

"Det tror jag inte", sa' man,
"men kom med in, så skall vi
få se vad som kan fräsa mig
och som jag gagnar också".

Och så visade han på bibel
och psaltia. "Här kan jag", sa'
han. I så annat hem möttes
han av så mycket.

I början på 1890-talet
var inga goda förhållanden
mellan arbetsgivare och arbetare.
Arbetsgivarna kom med listor
och sa', att från och med nu
så bli det så sänka betöningen

på det och det. De underhandlade
inte utan bara drag av. Sedan
bildades 1893 jaskförening. Det
gick ju i lyftet. Det blev ingen
ordning med den förrän 1903,
då den reorganiserades, och jag
blev ordf. Den 4 aug. 1906 blev
det skjut, som varade i 8 må-
nader. Sedan kom skarskytten
1909. Sedan 1933 har det inte
varit några konflikter.

19. Klara musikkar spelade
varje juldagsmorgon i kyrkan
och så fortsatte mer än nu. Efter
gudstjänsten var den sedan hos
pastor Palmgren, som bjöd på
middag, och så spelade vi all

slags musik, valser, polskor
och operor. Det ansåg han ej
för någon synd, när det gick
skäddat till. Och vid gräten
rimmade han också. En gång,
minns jag, han rimmade:
"Den här gräten är kört av min fru och
inte av den flaska. Jag älskar
och jag äter, så jag kan spricka".
Sedan rimmade undan för
undan.